

Mısır'daki Ekonomik Krizin Gerçekleri ve Nedenleri

Soru: Mısır piyasası fiyatlarda önemli bir artışa tanık oluyor. Merkez Bankası, Mısır Lirası'nı devalüe etti. Ardından Mısır hükümeti, tüm partilerle ulusal bir diyalog kurma niyetinde olduğunu açıkladı ve üç bin mahkûmu serbest bıraktı. Mısır'daki bu ekonomik krizin gerçekliği ve nedenleri nelerdir?

Cevap: Evet, çeşitli faktörler ve uluslararası koşullar, Mısır ekonomisi üzerinde felaket boyutuna varan büyük kara bulutlar oluşturdu. Bazı haberler, rejim ve arkasındakilerin paniğe kapıldığını ve neler olacağı kehanetinde bulunmaya başladığını gösteriyor. Bunun açıklaması şöyle:

Birincisi: Mısır, buğday ihtiyacının yüzde 85'ini Rusya ve Ukrayna'dan karşılıyor. (27.02.2022 El Arabi) Rusya-Ukrayna savaşının patlak vermesiyle Mısır, bu savaşın en büyük dolaylı mağdurlarından biri oldu. Savaş, bulunabilirlik ve fiyat yönünden Mısırlıların ekmeğini tehdit etmekte. Mısırlı yetkililer, yılsonuna kadar yetecek buğday stoku olduğunu açıklasa da, Ukrayna savaşı ve Rusya ile Ukrayna'dan yapılan ihracatın kesintiye uğraması nedeniyle buğday fiyatları önemli ölçüde arttı. "Dünyanın en büyük buğday ithalatçısı olan Mısır'ın yaptığı son alım, Rusya'nın Ukrayna saldırısından önceki fiyatlara oranla alım maliyetinde büyük bir artış olduğunu ortaya koydu... Bloomberg, geçen Çarşamba günü yapılan bir ihalede devletin, navlun da (nakliye ücreti) göz önünde bulundurularak ton başına ortalama 490 dolardan 350 bin ton buğday alımı gerçekleştirdiğini sözlerine ekledi. Bu, savaşın başlamasından hemen önce Şubat ortasındaki fiyattan yüzde 44 daha yüksektir ve en az altı yılın en yüksek fiyatıdır..." (19.04.2022 Arabi 21) Buğday fiyatlarındaki bu artış ilk kara bulutlardır! Ayrıca Ukrayna'daki savaş nedeniyle Batının Rusya yaptırımları, navlun ve petrol fiyatlarında da artışa yol açtı. Bu da, zaten devasa hükümet yolsuzluklarının bitap düşürdüğü bütçenin yükünü daha da artıran ikinci kara bulutlardır. Kümes ve çiftlik hayvanları yemi ve gübre fiyatlarının, Rusya'dan ithalatın kesintiye uğraması ya da özellikle Avrupa'daki küresel gübre ve yem üretiminin Rus gazına bağımlı olması nedeniyle küresel düzeyde önemli ölçüde artması da üçüncü kara bulutlardır. "Tarım Bakan Yardımcısı Dr. Mona Mahrez, Mısır'ın kümes hayvanları yeminin yüzde 95'ini ithal ettiğini doğruladı." (12.05.2018 Sada El Balad) Bu yüksek oran, rejimin ülkenin gıda güvenliğini yabancıların inisiyatifine bıraktığını göstermektedir.

İkincisi: Mısır, yıllardır Akdeniz sahalarından büyük bir gaz üretmektedir. Ukrayna savaşı sonrası ABD, Rus gazına alternatif olarak birçok ülkeden Avrupa ülkelerine doğal gaz tedarik etmek için çabalamaktadır. Amerikan planı doğrultusunda Mısır hükümetinin, sıvılaştırılmış Mısır gazını Avrupa'ya pompalamak için Amerika ile işbirliği yaptığı ortada. Bu, Mısır'da gaz fiyatlarını önemli ölçüde artırdı. Mısır'da mutfak tüpü fiyatları ikinci kez yüzde 7 oranında zamlandı. (21.03.2022 CNN Arabic) Bu zamlar, Akdeniz'deki doğalgaz keşiflerinin ardından rahat bir nefes alacağını ve sıvılaştırılmış gaz konusunda Mısır'ın bölgesel merkeze dönüşeceğini sanan sıradan vatandaş yorgun düşürdü. Buna ek olarak gaz fiyatlarındaki bu artış, yetiştiriciliği ısınmaya bağlı olan kümes hayvanları gibi vatandaşın sofrası için hayati önem taşıyanlar da dâhil olmak üzere tüm üretim sektörünü vurdu. (10.04.2022 www.independentarabia.com) Görüldüğü gibi rejimin, Amerika'nın uluslararası politikasına teslimiyetinin Mısırlıları enerjilerinden vurduğu ortada. Genel olarak ekonomik yaşamlarından bahsetmiyorum bile. Gaz fiyatlarındaki artış, Mısır rejiminin Amerika'yı memnun etmek için yaratmış olduğu bir başka kara bulutlardır...!

Üçüncüsü: Batının yükselen piyasalar olarak adlandırdığı diğer ülkeler gibi Mısır da, Korona salgını döneminde uluslararası sıcak paradan yararlandı. 2020-2021 yıllarında Amerika ve birçok kapitalist ülkede faizlerin sıfır düzeyinde seyrettiği bir dönemde Mısır piyasasına milyarlarca dolar sıcak para aktı. Fakat Amerika, iç ekonomik ve politik koşulları nedeniyle faiz oranlarını artırdı.

Amerika'nın faiz oranlarını artırması, istemeden Mısır ekonomisi üzerinde büyük bir kara bulut oluşturdu. Çünkü Mısır piyasasındaki yaklaşık 25 milyar dolar tutarındaki sıcak paranın 15 milyar doları Amerikan piyasalarına yöneldi. Mısır Menkul Kıymetler Borsası, bu yılın başından itibaren yabancı yatırımcıların satış dalgası nedeniyle 2022'nin ilk çeyreğinde yaklaşık 4 milyarlık bir kayıp yaşadı." (27.04.2022 Arabi 21) "Dolaylı yabancı yatırımların yani "sıcak paranın", geçen Eylül ayında yaklaşık 25 milyar dolar ile en yüksek seviyesine ulaştığını kaydetti." (08.04.2022 www.independentarabia.com) Mısır'da iken bu sıcak para, Mısır Lirası için bir tür örtülü teminattı. 2020-2021 yıllarında Mısır Lirası, istikrarlı bir seyir izledi. Bu sıcak paranın kaçmasıyla birlikte Mısır Merkez Bankası, faiz oranlarını yükseltmek zorunda kaldı. Mısır devletinin yaşadığı büyük bir mali krizin göstergesi olarak Mısır Lirası'nın değerini düşürdü. "Amerikan Bloomberg Ajansı'na göre, Mısır Merkez Bankası'nın son faiz artışı ve Mısır Lirası'nı devalüe kararı, son üç haftada yerel borç piyasasından 15 milyar dolarlık fon kaçıışının ardından geldi..." (24.03.2022 El Cezire) "21 Mart'ta Mısır Merkez Bankası, yabancı yatırımcıların devlet borçlanma araçlarına yatırım yapmaktan vazgeçmesinin ardından döviz likiditesi hacminde sert bir düşüş yaşanması akabinde Mısır Lirası'nın değerini ABD doları karşısında yaklaşık yüzde 14 oranında düşürdü. ABD Merkez Bankası FED'in, 2018'den bu yana ilk kez yüzde 0,25'lik faiz artışı, Mısır Merkez Bankası'nın mevduat ve kredi faiz oranlarını 100 baz puan artırmaya neden oldu. Bu faiz artışını Mısır Lirası'nın devalüasyonu izledi. (08.04.2022 www.independentarabia.com)

Dördüncüsü: Mısır Lirası'nın devalüasyon kararıyla, yurt dışından ithal edilen ve oldukça fazla olan malların fiyatları otomatikman arttı. Böylece rejim, Mısır ekonomisi üzerinde büyük bir kara bulut oluşturdu. Bu kara bulut, bir damla değil, Mısırlıların hayatını mahveden zehirler taşıyor. Mısır piyasasında çoğu emtia fiyatları fırladı. Sanayi ürünleri bir yana buğday, yağ, diğer gıda maddeleri ve bunların girdilerinin ithalatı için gerekli döviz suyunu çekti. Onlarca yıl izlenen başarısız tarım politikaları ile devletin dönüşüme uğramasından sonra bu daha da arttı. Mısır devleti, Nil Havzası'nda buğday ve gıda güvenliği için verimli tarım alanlarına, devlet ve Mısır halkı üzerindeki kontrolünü sağlamlaştırmak isteyen Amerika'nın direktifiyle pamuk ekti. El Sisi rejiminden korkan devlet, beklenmedik şekilde aynı anda bir araya toplanan ve Mısır rejimi için ciddi bir risk oluşturan tüm bu kara bulutların etkisiyle, perde arkasından yardım çığılıkları atmaya başladı...! Bunun üzerine Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkeleri Mısır'a mevduat desteği sağladı. "Suudi Basın Ajansı "SPA"ya göre, Suudi Arabistan, her alanda iki ülke ve kardeş halk arasındaki ilişkilerin devamını teyit eden bir hareketle Mısır Merkez Bankası'na 5 milyar dolar mevduat yatırdı. Mevduat, Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdulaziz ve Veliyaht Prens Muhammed bin Selman'ın direktifleri doğrultusunda yatırıldı. Mısır Merkez Bankası, önceki 2,3 milyar dolarlık Nisan 2022'de ödeme süreli iki Suudi mevduatının vadesini Ekim 2026'ya kadar uzattı. Buna ek olarak resmi verilere göre, iki milyar dolarlık Kuveyt mevduatının vadesi önümüzdeki Nisan ayından Eylül 2022'ye uzatıldı." (08.04.2022 www.independentarabia.com)

Beşincisi: Başarısız rejimin, ekonomiyi para ile beslemek için öncelikle krediye bağımlı olması, Mısır'daki mali ve ekonomik krizin şiddetini gösterebilir. Körfez yardımları ve mevduatı, büyük fon ihtiyacı nedeniyle yetersiz kaldı. "İngilizce yayınlanan Mısırlı Daily News Egypt gazetesine göre, Mısır hükümeti, 2022/2021 mali yılının dördüncü çeyreğinde yani önümüzdeki haziran ayının sonundan önce 634 milyar Pound (Mısır Lirası) (34,6 milyar ABD doları) borçlanmayı planlıyor." (10.04.2022 Arabi 21) Mısır'a giren krediler, büyük hükümet yolsuzluğuna karşı savunmasızdır. Çünkü rejimin yetkilileri, o paraları yağmalıyorlar, sonra da o paraları devlete ödetiyorlar. Bugünse devlet ödemeleri yapamıyor. Devletin bu kredi politikasından yararlanmadığının ve son on yılda devlet yolsuzluklarının büyük boyutlara ulaştığının göstergelerinden biri de, bu kredi faizlerinin devletin vergi gelirlerinden yarısından fazlasını kemirmeye başlamasıdır. "Parlamentoda milletvekili Ziyaeddin Davud, devam eden bütçe açığını ve kredi genişlemesini eleştirdi. Davud, "Mısır, büyük bir finansman kriziyle karşı karşıya. Kamu borç rakamları her yıl yüzde 16,8 artıyor, Mısırlılar şu anda borç içinde yaşıyor" dedi. Mısır Temsilciler Meclisi'nde 2020-2021 bütçesinin tartışılması sırasında yaptığı konuşmada Davud, "Bazı taksitler, bütçe harcamalarının yüzde 51'ini yiyor, bu da Mısır'ın kaçıışı olmayan bir felaketle karşı karşıya olduğu anlamına geliyor." diye konuştu. (22.10.2022

Arabi 21) Böylece Mısır rejimi, kredi sorununu ikiye katlamak, artırmak ve IMF şartlarına güvenmek dışında ekonomik açmazları çözenin başka bir yolunu bulamadı.

Altıncısı: Rejimin başarısızlığı öyle bir noktaya ulaştı ki Mısır cumhurbaşkanı bu ekonomik zayıflığı nüfus artışına bağladı. Oysa nüfus artışı, iyi gözetilirse ekonomik zayıflığı değil, ekonomik büyümeye yardımcı olur. Avrupa ülkeleri ve Japonya, ekonomik büyüme için zayıf nüfus artışını telafi etmek amacıyla işgücü ve göçmen ithal etmektedir. Ama Mısır cumhurbaşkanı ekonomik büyümeye farklı sebepler yükledi. "Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah El-Sisi, "Mısır'daki zorluklar herhangi bir hükümetten daha büyük. Herkesin katkıda bulunabileceği bir plan üzerinde çalışıyoruz... Mısır'daki ekonomik büyüme hacmi, nüfus artış oranlarıyla eşdeğer değil. Bu nedenle, devletin büyümesi ile nüfus artışı arasındaki farkı kapatmalıyız. Şayet nüfus artışını kontrol edemezsek, ekonomik iyileşmeyi hissedemeyiz... Zorluklar, herhangi bir cumhurbaşkanı veya hükümetten daha büyük, ancak Mısır halkından daha büyük değil, bu krizleri çözmek için bir plan üzerinde çalışıyoruz." dedi. El Sisi ayrıca, eğer ekonomik reform olmasaydı, Korona krizi sırasında şartlar çok daha çetrefilli geçerdi ifadelerini kullandı." (21.04.2022 Russia Today)

Yedincisi: Mısır rejiminin en çok korktuğu şeylerden biri, bu koşulların onu rüşvet ve kısıntıları azaltmaya zorlamasıdır. Rejim, Tedarik Bakanlığı'nın çıkardığı "Tedarik kartı" (alışveriş karnesi) aracılığıyla kendisini destekleyen gruplara kısıntılar akıtıyor. Bu "kartlardan" rejimin yandaşları ve şakşakçıları yararlanmakta, bazı malları indirimli fiyatlarla elde etmektedirler. Günümüzde bu gruplar, rejimin ayaklarının altından halk halısının çekilmesiyle hızla eriyor ve halk protestoları sırasında rejimi düşüşe karşı savunmasız bırakıyor: "Birkaç gün önce Tedarik Bakanlığı, önümüzdeki Mayıs ayından itibaren sekiz grubun sistemden çıkarılacağını duyurduktan sonra karne sisteminde yeni bir revizyona gidileceğini duyurdu... 2021-2022 mali yılı bütçesinde gıda desteği yaklaşık 108 milyar Mısır Lirası (5,8 milyar dolar) tutarında. Bu tutarın 87 milyarı (4,6 milyar dolar) gıda ürünleri, 18 milyarı (969 milyon dolar) akaryakıt, 665 milyonu (36 milyon dolar) çitfçi ve 2,5 milyarı (135 milyon dolar) ilaç ve bebek maması sübvansiyonuna ayrıldı. Hükümet iki yıl önce sifıra indirerek elektrik ve su sübvansiyonlarından kurtuldu. Devlet, emtia sübvansiyonlarında beş yılda yaklaşık yüzde 54 oranında indirime gitti." (25.04.2022 www.independentarabia.com)

Sekizincisi: Mısır rejiminin, halk için yarattığı, vatandaşın geçimini sağlamak için gece gündüz uykusuz kaldığı, ama zar zor geçimini kazandığı krize ek olarak, bu yarı ani krizin sonuçlarından aşırı derecede korktuğunun, Ukrayna'daki savaştan ve ABD'nin iç kararlarından (faiz artışı) dolayı olarak ilk etkilenen ülkenin Mısır olduğunun göstergesi, tutukluları serbest bırakması ve diyalog çağrısında bulunmasıdır. "Mısır İçişleri Bakanlığı Çarşamba günü yaptığı açıklamada, Cumhurbaşkanı Abdulfettah El-Sisi'nin ceza davalarından hüküm giymiş 3.273 mahkûmu affettiğini duyurdu. (27.04.2022 Russia Today) Bu, geçtiğimiz günlerde Af Komitesi'ni etkinleştirmek için yapılan alelacele hazırlıkların ardından geldi. Komitenin, bu ekonomik kriz önceki uzun dönemde neden etkinleştirilmediği açıklanmadı. Böylece El-Sisi, herkesle diyalog çağrısında bulunan bir barış güvercini örtüsüne büründü: "Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah El-Sisi Salı günü, "herhangi bir istisna olmaksızın" ülkedeki tüm siyasi partilerle "ulusal diyalog" süreci başlatılmasını istedi. Yerel resmi ve özel basına göre El- Sisi her yıl düzenlenen "Mısır ailesi iftari" programına iştirakinin ardından ülkedeki gelişmeler hakkında değerlendirmelerde bulundu. Devlet gazetelerinden El-Ahram'ın bildirdiğine göre, El Sisi, Ulusal Gençlik Konferansı yönetimine ülkedeki tüm siyasi partilerle koordineli bir şekilde ülkenin içinde bulunduğu zorlu süreçte yapılması gereken öncelikler hakkında siyasi diyalog başlatılması talimatı verdi. El Sisi, gerçekleştirilecek siyasi diyalogun sonuçlarının bizzat kendisine iletilmesini isterken, diyalogun son sürecine kendisinin de katılacağını söyledi." (26.04. 2022 Anadolu Ajansı)

Dokuzuncusu: Tüm bunlarla Mısır'daki mali ve ekonomik krizin gerçekliği ortaya çıkıyor. Kronik bir krizdir ve halkı, bu hain rejime diz çöktürmek için ekonomik olarak bitap düşürme politikasının bir sonucudur. Fakat Ukrayna'daki savaş ve "Korona" sonrasında (Demokrat Parti'nin

Kasım 2022’de ABD Kongresi ara seçimlerinde kazanma şansını artırma çerçevesinde) ABD’nin iç durumuyla ilgili kararları nedeniyle beklenmedik bir şekilde birçok kara bulutlar bir araya gelmiştir. Eski ve yeni tüm bu ekonomik gerçeklik yüzünden Mısır rejiminin koridorlarında tehlike çanları çalıyor. Körfez ülkeleri ile birlikte Yahudi varlığı, Mısır rejimini kurtarmak için atıldı, ancak krizin şiddetli ve çok büyük olduğu açık ve net. Kriz, devletin Mısır halkını dize getirmek için Amerikan direktifleri doğrultusunda on yıllardır izlediği yıkıcı ekonomi politikalarının bir sonucu. Bugün ise bu kriz, bu ani kara bulutların etkisiyle rejim aleyhine işlemeye başladı. Rejim şaşakçı grupları desteklemekten vazgeçmek zorunda kaldı. Halk desteği halısının da çekilmesiyle rejim ifşa olacak ve şiddetli sarsıntı karşısında savunmasız kalacaktır. Eğer insanlar, rejimin kökünü kazıma konusunda ısrar ederse, bu sarsıntı ölümcül bir şoka dönüşecektir.

Belki de bu kriz ve Mısır halkını yakıp kavuran bu yangın, bu ümmetin samimi evlatları için bir fırsat olabilir. Yozlaşmış rejimi değiştirmek, Nübüvvet metodu üzere Hilafeti kurmak için çalışan **Hizb-ut Tahrir** gençlerini desteklerlerse arazi ve hayvanlar ihya olur, İslam ve Müslümanları izzet bulur.

وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيباً “Ne zamanmış o?” diyecekler. De ki: “Yakın olsa gerek!” [İsra 51]

H.03 Şevval 1443
M.03 Mayıs 2022